

S. P.

Ostrowskie seminarium nauczycieli - regionalistów

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 5, 214-216

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

25 i Ravensbrück (s. 66 i 67) — powinno być Ravensbrück, nie Genowefa Komosińska, ale Eugenia, nie Izabela Bykowska, ale Bukowska, nie Róża, ale Rozalia Murawska, nie Helena ale Maria Gajewska.

Pozytywnie należy odnotować fakt zamieszczenia w publikacji odpisów różnych ciekawych dokumentów przybliżających problematykę tajnego nauczania w naszym województwie. Dobrze, że znalazło się w niej również 30 zdjęć najbardziej zasłużonych w okresie wojny i okupacji pedagogów oraz indeks nazwisk.

Myszę, że odbiorcami tej książki staną się w pierwszym rzędzie nauczyciele i ich rodziny, jak również wszyscy ci, którym nie obca jest historia oświaty oraz dzieje naszego regionu.

* Stanisław Pajka — Nauczyciele województwa ostrołęckiego w latach wojny i okupacji (1939-1945). Mazowiecki Ośrodek Badań Naukowych im. S. Herbsta w Warszawie. Stacja Naukowa w Ostrołęce. Ostrołęka 1989. Nakład 1000 egzemplarzy.

OSTROWSKIE SEMINARIUM NAUCZYCIELI-REGIONALISTÓW

Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe, przy udziale Kuratorium Oświaty i Wychowania, Wydziału Infrastruktury Społecznej Urzędu Wojewódzkiego, Muzeum Okręgowego, Zarządu Okręgu ZNP, zorganizowało w Ostrowi Mazowieckiej w dniach 15-20 lipca 1991 r. seminarium dla nauczycieli ze szkół podstawowych i średnich na temat wykorzystania wiedzy o regionie w nauczaniu historii. Zebrani nauczyciele-praktycy mieli możliwość bliskiego kontaktu z naukowcami, którzy już od wielu lat zajmują się problematyką edukacji regionalnej. I tak prof. dr hab. Bronisław Gołębiowski — z Uniwersytetu Warszawskiego, współtwórca, pierwszy prezes OTN, w swoim wykładzie "Regionalizm wczoraj, dziś i jutro" naświetlił teoretyczne podstawy tej problematyki. Ponadto przedstawił wyniki z badań empirycznych nt. "Stan świadomości społecznej i kulturalnej mieszkańców Mazowsza, ze szczególnym uwzględnieniem Kurpiowszczyzny". Natomiast prof. dr hab. Adam Dobroński z Uniwersytetu Warszawskiego — Filia w Białymstoku, nota bene rodak Ziemi Ostrowskiej, zajmujący się od wielu lat dziejami Kurpiowszczyzny, omówił wybrane zagadnienia z historii obecnych ziem woj. ostrołęckiego. Wskazał jednocześnie na potrzeby badawcze w tej dziedzinie i rolę w tym zakresie nauczycieli "w terenie". Kolejny wykładowca — doc. dr hab. Jan Kaczyński — kierownik Zakładu Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej z Olsztyna, który przez długie lata był polonistą w średnich szkołach ostrowskich, zaprezentował temat pt. "Kurpie w literaturze pięknej". Interesujący też wykład — dotyczący biografii i dorobku twórczego Adama Chętnika, szczególnie zasłużonego badacza tzw. Kurpi Zielonych, wygłosił dr Henryk Białobrzeski, wiceprezes Łomżyńskiego Towarzystwa im. Wagów.

Oprócz wykładów sami uczestnicy dzielili się własnymi doświadczeniami i przemyśleniami w zakresie wprowadzania treści regionalnych w procesie edukacji szkolnej. M.in.

mgr Jerzy Kijowski, autor wielu opracowań z zakresu historii Kurpiów, przedstawił propozycje tematów regionalnych w kl. V-VIII. Jednocześnie opierając się na konkretnych lekcjach, omówił sposoby ich realizacji. W tej również kwestii zabierał głos mgr Henryk Kulesza — nauczyciel z Lelisa. Pokazywał sposoby zapoznawania uczniów z kulturą materialną Kurpiów. Nawiązywano też do znaczenia wycieczek po najbliższej okolicy i regionie. Mówił o tym szerzej mgr Ireneusz Malec — nauczyciel ze Szkoły Podstawowej nr 3 z Ostrowi Mazowieckiej, który "zareklamował" ziemię ostrowską jako miejsce wycieczek szkolnych. Wspomniany już Jerzy Kijowski z tego samego punktu widzenia zaprezentował Kurpie Zielone. Natomiast mgr Marian Wyrzykowski z Nowej Kępy k/Przasnysza naświetlił możliwości realizacji tematyki regionalnej w programach szkół podstawowych, zawodowych i średnich. Natomiast mgr Marek Nowotka, nauczyciel z Dąbrów, miejscowości leżącej tuż nad dawną granicą Prus Wschodnich, omówił pogranicze kurpiowsko-mazurskie, jako jeden z tematów lekcji regionalnych. Dzielili się również swoimi doświadczeniami w zakresie upowszechniania treści regionalnych mgr Wincenty Szydlik z Liceum Ogólnokształcącego z Tuszczu, Maria Olszewska — ze Szkoły Podstawowej w Czarni, mgr Jerzy Stroniawski — były dyrektor Liceum Ogólnokształcącego w Ostrołęce, dr Janusz Gołota — ze Studium Nauczycielskiego, Iwona Gałązka ze Szkoły Podstawowej w Kadzidle, Józef Stolarczyk z Zespołu Szkół Zawodowych z Przasnysza.

Ważnym również elementem seminarium, choćby z racji szerszego punktu spojrzenia na problematykę regionalną, był wykład Kierownika Katedry Dydaktyki Ogólnej Uniwersytetu Warszawskiego — prof. dr. hab. Tadeusza Lewowickiego — na temat "Przemiany filozofii edukacyjnej w Polsce". Wykład wzbudził duże zainteresowanie wśród uczestników. Warto może dodać, że prof. dr. hab. T. Lewowicki od wielu lat utrzymuje bliskie kontakty ze Stacją Naukową Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych w Ostrołęce i Ostrołęckim Towarzystwem Naukowym, co m.in. wyraża się w prowadzeniu seminarium doktorskiego z pedagogiki, wydaniem publikacji pt. "Aspiracje młodzieży uczącej się, Studium Ostrołęckie" ¹. Oprócz wykładów i zajęć seminaryjnych, dyskusji, zebrani nauczyciele spotkali się z wiceprezesem Mazowieckiego Towarzystwa Kultury — mgr Zygfrydem Rekoszem i sekretarzem generalnym tegoż Towarzystwa — mgr Ryszardem Woźniakiem. Ponadto na seminarium wystąpili kurator oświaty i wychowania mgr inż. Ryszard Załuska i dyrektor Wydziału Infrastruktury Społecznej — mgr Juliusz Korsak. Obydwa wystąpienia dotyczyły aktualnych problemów szkolnictwa, kultury, zawodu nauczycielskiego, podejmowanych działań na rzecz edukacji regionalnej.

Należy podkreślić, że przez cały czas trwania seminarium panowała atmosfera pracy. Bardzo często, zarówno wykłady, jak i zajęcia seminaryjne przekraczały wyznaczony czas, a dyskusje miały niejednokrotnie charakter silnie polemiczny. Nie sposób w krótkiej relacji wymienić wszystkich problemów i zagadnień podejmowanych na ostrowskim sympozjum. Ograniczę się więc do wskazania kilku pytań, które szczególnie nurtowały uczestników. Czym jest obecnie w istocie rzecz Kurpiowszczyzna? Czy stanowi ona jeden czy też dwa odrębne regiony? Jakie elementy odrębności zachowały się do dziś na tych obszarach? Jak współcześnie wyznaczyć granicę tzw. Puszczy Zielonej i Puszczy Białej? Jakie przyjąć kryteria podziału? W jaki sposób wprowadzać treści regionalne do szeroko rozumianej edukacji szkolnej? Co głównie utrudnia nauczycielom podejmowanie tej problematyki na lekcjach i poza lekcjami? Jakie podjąć działania, aby budzić wśród uczniów zainteresowania historią swojej wsi, osady, miasta, regionu?

Rzecz jasna, że na wymienione pytania padały różne, czasami odmienne, odpowiedzi. Jednakże wszyscy obecni byli zgodni w jednym, a mianowicie: podkreślano doniosłość

problematyki regionalnej i jednocześnie uznano, że chcąc nią nasycić lekcje i w ogóle szkołę, to przede wszystkim sam nauczyciel powinien być patriotą swojej wsi, okolicy, regionu. Taka postawa niewątpliwie cieszy. Bo czyż jest w stanie kształtować u swoich uczniów przywiązanie do małej ojczyzny i w ogóle patriotyzm nauczyciel wyobcowany ze środowiska? Z pewnością, nie. Nasuwa się zatem nieodparcie niesłychanie ważne pytanie, czy i na ile takie właśnie postawy są rozpowszechnione wśród ogółu nauczycieli woj. ostrołęckiego? Jednoznacznej odpowiedzi mogłyby dostarczyć odpowiednie badania terenowe.

Uzupełnieniem części merytorycznej seminarium była jednodniowa wycieczka autokarowa po ziemi nurecko-ciechanowskiej. Zwiedzono m.in. Muzeum Rolnictwa w Ciechanowcu, kościół i klasztor z 1765 r. w Zarebach Kościelnych, a także zlokalizowane w murach tegoż klasztoru Muzeum Czarnej Afryki. Przyjemnym akcentem było spotkanie uczestników seminarium z kadrą pedagogiczną kolonii letniej dzieci polskich z Litwy, przebywającą w tym samym czasie w Ostrowi Mazowieckiej. Poruszono wiele problemów i zagadnień związanych z polskim szkolnictwem na Litwie i w ogóle z życiem mniejszości polskiej, wymieniano doświadczenia. A ponadto nasi rodacy otrzymali wiele prac o naszym regionie, wydanych przez Stację Naukową, Muzeum Okręgowe, towarzystwa regionalne, Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe. Warto też dodać, że pomimo rozlicznych zajęć, znalazł się czas na spacer po Ostrowi Mazowieckiej, na brydża, a nawet na wieczorek towarzyski.

W sumie ostrowskie seminarium było czasem spędzonym pożytecznie i przyjemnie. Stanowiło ono dobrą i naturalną okazję do refleksji i zadumy nad historią regionalną, co niewątpliwie przyczyni się do ożywienia edukacji regionalnej. A ponadto seminarium przyniosło i inne efekty. M.in. opracowano szczegółową koncepcję nr 5 "Zeszytów Naukowych". Jak łatwo zauważyć, sporo materiałów w tym tomie jest poświęcone regionalizmowi w nauczaniu historii. Poczesne miejsce tej problematyki to efekt ostrowskiego seminarium. Jego uczestnicy przesłali także odpowiednie wnioski do Kuratorium Oświaty i Wychowania, do Muzeum Okręgowego, Mazowieckiego Towarzystwa Kultury. W jednym z nich wyrażali pragnienie, aby w 1992 r. — w okresie wakacji — Ostrołęckie Towarzystwo Naukowe podjęło się organizacji szerszego seminarium regionalnego z udziałem nauczycieli z innego regionu, np. z Podhala. Myślę, że wniosek ten jest godny podjęcia. Oczywiście, nie może go zrealizować samo OTN. Musi być w tym pomoc i zrozumienie innych instytucji, a przede wszystkim Kuratorium Oświaty i Wychowania, Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego. Uczestnicy seminarium, kierując taki wniosek, liczyli na przychylność władz. Podobne przekonanie żywi też niżej podpisany.

S.P.

PRZYPISY

1. Pracę tę recenzuje w tym numerze "Zeszytów" prof. dr hab. Bronisław Gołębiowski.